

Najveća znamenitost mesta, do posle Drugog svetskog rata znanog kao Čib, a danas Čelareva, je bez sumnje dvorac porodice Dundžerski. Na mapi kulturnih vrednosti označen je kao spomenik kulture od izuzetnog značaja.

Poštujući želju svog pretka, naslednici te porodice u poslednjem popisu oduzete imovine nisu tražili povraćaj ovog dvorca. Gedeon, sin Lazara Dundžerskog je želeo da dvorac pokloni narodu, sa svim umetninama koje je sakupio tokom života, i da se ovo istorijski i arhitektonski značajno zdanje pretvori u Muzej. Posle Drugog svetskog rata, tačnije od 1948.-1952. godine u u jeku rezolucije Informbiroa, u dvoru je bio mesto boravka državnog vrha FNR Jugoslavije. Josip Broz Tito, Edvard Kardelj, Aleksandar Ranković, Moša Pijade i drugi, samo su po najhitnjim poslovima odlazili u Beograd, da bi se po obavljenom poslu vratili u Čelarevski dvorac.

Želja Gedeona Dundžerskog se najzad ispunila 1968.godine, kada je dvorac pripao Muzeju Vojvodine kao njegov depandans i postao jedinstven Muzej stilskog nameštaja u tadašnjoj Jugoslaviji. Velika zbirka nasleđenog nameštaja, te delovi nameštaja vezani za znamenite ličnosti, pisači sto Laze Kostića, Milice Stojadinović Srpkinje, prote Vase Živkovića, nameštaja iz kuće Save Šumanovića, i zbirka skupocenih slika, dopunjena je komadima nameštaja koje su koristili Broz i njegova pratnja.

-Do 2002. godine ovo je bio najposećeniji muzej u Vojvodini. Otprilike 6.000 ulaznica se prodavalо mesečno, što je bilo više od bilo kojeg drugog muzeja u Vojvodini. Tu se snimao veliki broj filmova, drama, reklama, spotova, opera, i dvorac je bio kao filmski studio. Svake nedelje su se smenjivale filmske ili TV ekipe, ali sada je nažalost drugačije - kaže Milorad Stanojev, koji sedamnaest godina kustos Muzeja u Čelarevu.

-Dvorac je sagrađen 1837. godine. Izgradio ga je mađarski veleposednik Mikloš Bezeredi za svoj letnjikovac u klasicističkom stilu i po tome je veoma značajan, jer je jedina klasicistička građevina kod nas. Sve ostale građevine imaju primene i drugih stilova, ali na ovom zdanju je klasicistički stil ispoštovan od početka do kraja. Nakon smrti Mikloša Bezeredija, njegovi naslednici zapadaju u veliku finansijsku krizu i 1882. godine prodaju ovaj dvorac Lazaru Dundžerskom, najbogatijem Srbinu svih vremena. Lazar Dundžerski je odmah rekonstruisao

zdanje pošto je bio u veoma lošem stanju, zbog velike blizine tada neregulisanog toka Dunava, i vrlo čestih poplava. Unutrašnjost dvorca je bila oslikana freskama iz grčke i rimske mitologije, koje su propale zbog velike vlage, pa je novi vlasnik uredio umutrašnji prostor po tada važećem stilu.

-Dunderski nisu imali plemićku titulu. Kupivši ovaj dvorac kupili su i celokupnu obradivu površinu zemljišta oko sela, čitav atar, 1892. godine osnovali pivaru u raskrčenom delu parka oko dvorca, štirkaru, sa fabrikom alkohola, koja se takođe nalazila u blizini, parni mlin i ciglanu. Broj stanovnika za vreme gazda Dunderskih se učetvorostručilo, što govori o veoma povoljnim uslovima za život.

-Za vreme gazdovanja Dunderskih, ovaj dvorac je bio stecište najznačajnijih srpskih slikara, pisaca, visokih vojnih i političkih ličnosti. Ovde su dolazile ličnosti srpske kulture, sa Lazom Kostićem na čelu. Boraveći ovde on je napisao najlepšu ljubavnu pesmu ikada ispevanu na srpskom jeziku, Santa Maria della Salute i posvetio je Lenki Dunderski, čerki vlasnika dvorca u koju je bio zaljubljen. Zbog bliskih kumovskih veza a i velike razlike u godina, ta ljubav nije mogla biti krunisana brakom i on je ponudio Lenkinu ruku Nikoli Tesli. Veliki naučnik je to odbio rečima da sveća ne može goret na oba kraja, da je on sav predat nauci i da se nikada neće ženiti, niti zasnivati porodicu. Laza Kostić mu je napisao novo pismo u kome mu je objašnjavao da su Dunderski toliko bogati, da ako on želi i dalje u Americi da živi i izvodi oglede, oni ga mogu finansirati odavde. Uslov je bio samo da oženi Lenku, jer je ona, po njegovom mišljenju, veoma lepa i inteligentna, jedina žena na svetu koja bi mogla da mu bude par. Međutim, to je Tesla ipak kategorički odbio. Lenka je umrla u svojoj 24-toj godini, a Laza Kostić je posle njene smrti napisao svoj čuveni dnevnik „Međ javom i međ snom“, gde je opisao plod njegove uobrazilje, njihovu ljubav, koja zapravo i nije postojala.

-U dvoru je, takođe boravio slikar, Paja Jovanović. Četiri godine uzastopno je ovde letovao i izradio 42 portreta porodice Dundeskih, koji se sada najvećim delom nalaze u Galeriji Matice srpske u Novom Sadu.

-Ovde je boravio i kralj Aleksandar I Karađorđević sa svojom porodicom tri godine uzastopno, jer su Karađorđevići i Dunderski bili u kumovskim vezama. Čak su Dunderski bili i vojni lifieranti. Oni su snabdevali vojsku govedim mesom, i to su nastavili i kasnije kada je Vojvodina pripojena matici Srbiji.

-Veliku ulogu odigrao je Lazar Dunderski u Mirovnoj konferenciji u Parizu 1920. godine. Naš čuveni naučnik Mihajlo Pupin, koji je tada živeo u Americi, bio je medijator te konferencije, kao američki senator i veliki poznavalac prilika na Balkanu i u Vojvodini. Zahvaljujući njegovim nastojanjima, pre svega što je pozvao Lazara Dunderskog da dođe u Pariz, i svojim zemljишnim knjigama dokazao da poseduje 57 procenata obradivih površina u Vojvodini, Lazar je stekao respekt prisutnih i mogućnost da odgovori na pitanje „Šta će da uradi sa Vojvodinom?“. Vezan kumovskim vezama sa Karađorđevićima, Duđerski je dao jedini mogući odgovor, čime je zapravo on direktno bio zaslužan za prisajedinjenje Vojvodine Srbiji. To pitanje je kasnije provučeno i kroz formu referendumu, gde su iz svakog sela dva odabrana člana išla da glasaju za prisajedinjenje, ali je to već zakulisno bilo rešeno, mnogo pre.

-Dunderski su izgubili ove posede 1946. godine. Sve im je nacionalizovano po raznim osnovama tako da su ostali bez ičega, i poslednji član direktne loze Dunderskih, Dušan je u Novom Sadu ostao u stanu njihovog beležnika, koji je dočekivao šlepove sa hranom, i radio je u „Albusu“, koja je nekada bila njegovo vlasništvo, kao fizički radnik i to sezonski.

-Oko dvorca se nalazio park zasađen u stilu engleskog pejzažnog parka sa oko 120 vrsta različitog ukrasnog drveća, od kojih je najviše bilo sa drugih kontinenata. Sadnica nekog

egzotičnog drveta bila je ulaznica za bal koji je porodica priređivala na prelascima godišnjih doba, iz proleća u leto, iz leta u jesen... Park je godinama bio zapušten, tako da je veliki deo tih stabala isečen. Danas Kompanija Carlberg, koja je vlasnik pivare vodi računa i o parku, vrši sanitarnu seču i donekle drži park pod kontrolom.

-U sastavu dvorca nalazila se i kuća slična lovačkoj, sa trofejima iz lova i bilijarom, koju su sazidali Dunderski. To je bio jedini prostor u kome je bilo dozvoljeno pušenje. Pušile su se isključivo lule koje su se pravile od topolovine i služile samo za jednpkratnu upotrebu. Svojevrsnu atrakciju predstavljala je raskošna peć od fajansa, koja je sigurno donešena sa strane, jer stilski nije odgovarala prostoru, ali se ne zna odakle. Peć su radnici Pivare razbili, pošto nisu razumeli direktora Pivare, koji je želeo da je razzidaju. Jedno vreme kućica je bila pretvorena u kafanu, koju je držao poznati novosadski restaurater Bata Pežo. U nju su zalazili Arsen Dedić, Mika Antić, Iajoš Zilahi i mnogi drugi.
-Muzej je funkcionišao do 2002. godine, kada je propao krov dvorca. Tada je delimično urađena nova krovna konstrukcija, koja je, izložena krađi, devlastirana. Sada ponovo očekujemo jednu etapu obnove dvorca, ali sveobuhvatniju – obavestio je Milorad Stanojev.
Danas, uprkos velikoj posvećenosti pojedinaca, pre svih gospodina Stanojeva, dvorac je svedočanstvo naše nebrige i nemara. Tužno je kada neko nešto nema, ali je ružno kada to nešto ima, a ne zna, ne može ili jednostavno neće da se sačuva. Ne može se oprostiti neznanje i nemoć, ali ovo poslednje je ravno zločinu.

www.topsrbija.com

www.topsrbija.com

www.topsrbija.com

www.topsrbija.com

